

Vrede over Israël

Jaargang 46
Nummer 5
November 2002

**De weg van Jeruzalem
naar Gaza** 2

Van de Voorzitter 6

En toch niet gedoofd... 7

De derde Tempel 10

Wat heet 'Verlossing' 14

Makette van Jeruzalem t.t.v. Jezus. Linksboven de Burcht Antonia. Naar rechts: het tempelplein met in het midden het heiligdom. Met een rood pijltje staat het stuk muur aangegeven dat is blijven staan, de zgn. "Klaagmuur".

Tweemaandelijks orgaan, uitgegeven door Deputaten
'Kerk en Israël' van de Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland

De weg van Jeruzale

En een engel des Heeren sprak tot Filippus, zeggende:

Sta op, en ga heen tegen het zuiden, op den weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is.

Hand. 8:26

Op weg naar Jeruzalem

Waarom had die heidense hoveling in het verre zuiderland de lange reis aangevangen om naar Jeruzalem te gaan? Waarom heeft hij er de hitte van de zandwoestijn Egypte voor verdragen? Waarom is hij niet gebleven bij de heerlijke stranden aan de kuststrook te Gaza? Omdat hij in dat vergelegen land zich tot een ander geloof had begeven dan zijn landgenoten beleden. Hij was tot het Jodendom overgegaan.

Tot onze westerse verrassing horen we tot op heden dat er ook in Afrika stammen zijn die bij de Torah leven en de Joodse gebruiken houden. Zo leeft er in Oeganda de Abajoedaja gemeenschap. Hun stamvader heeft zich in 1919 door het lezen van het O.T. tot het Jodendom bekeerd. Lang hebben zij in een isolement geleefd. Maar deze kamerling is niet heimelijk tot het Jodendom overgaan. Mogelijk heeft hij ook velen met zich overgehaald. Sedert dat het volk Israël verstrooid werd hebben zij ook onder andere volken iets van de ware kennis van God verspreid. Zelfs de ballingschap werd gebruikt tot verbreiding van de ware godsdienst. Het was een eerste roepen van de volken tot de tijd dat Christus door Zijn vervulling van de wet het onderscheid tussen de Joden en heidenen zou opheffen.

Deze machtige heer van Candacé is naar Jeruzalem gegaan om God te aanbidden in Zijn tempel.

Hoe is het evangelie tot ons gekomen? Vanuit Jeruzalem!

In het voorgaande gedeelte staat beschreven hoe de vervolging van de gemeente het evangelie uit

Jeruzalem heeft gebracht naar het noorden (8:1). Filippus preekte met zegen dat Jezus de Christus is (8:5). Vanuit Jeruzalem neemt men kennis van het ontstaan van de gemeenten te Samaria (8:15).

In het volgende hoofdstuk zal de heidenapostel geroepen worden (9:15). Het werk naar het noorden zal verder uitgebreid worden. De eerste heidenen zullen tot bekering worden gebracht (10:45).

Maar in dit hoofdstuk lezen we hoe Filippus door de Heere wordt teruggeroepen om zich weer naar het zuiden te begeven. Waarom? Niet om de leden te Jeruzalem te vertroosten dat het evangelie van Christus vrucht draagt, ondanks de droeve toestand van de moedergemeente.

Niet om ze te vermanen dat ze de evangeliieverkondiging in de tempelstad niet goed behartigen.

God laat het evangelie van Christus door Filippus ook brengen aan Jodengenoten. Mensen die zich tot het Joodse geloof aangetrokken gevoelen. Zoals de Moorman.

schriftstudie

De weg vooruit

Hij had de God van Israël ook wel kunnen aanbidden in zijn eigen vaderland. Maar zij die werkelijk met het volk van God meelevende begeren zich ook te scharen aan de zijde van dat volk.

We weten niet of het één van de drie grote joodse feesten was die hem naar Jeruzalem bracht. Wanneer men zich openlijk afscheidt van zijn volk, dan kan men niet voorkomen dat men bij de ander tegenstand oproept en in een isolement komt.

We weten ook niet of hij in Jeruzalem offers heeft gebracht of alleen de HEERE openlijk heeft aangeroepen. Heeft hij contacten met christenen in Jeruzalem genegeerd of hebben ze hem niet benaderd?

Slechts de kennis die hij heeft gehad van het O.T. bracht hem naar de tempelstad. Al waren sinds het kruisoffer van Christus de ceremoniën vervuld, God liet de Moorman naar Jeruzalem gaan, voordat hij Filippus zou ontmoeten.

Calvijn denkt dat dit waarschijnlijk geschied is om hem eerst naar de beginselen van de wet te onderwijzen. Opdat hij dan later te meer geschikt en voorbereid zou zijn om de leer van het Evangelie aan te nemen. Pas als hij zich van de uitwendige pracht van de ceremoniën in de tempel afwendt, en de weg der zaligheid zoekt, vindt hij rust in het Woord van God.

Zou hij daarom op de terugweg deze eenzame weg naar Gaza hebben

gekozen? Wil hij ongestoord hardop in de Bijbel lezen. Had hij zich het Hebreeuws eigen gemaakt? Las hij uit een Griekse vertaling? Of heeft Lukas aan ons heidenen geciteerd uit de destijds bekende wereldvertaling? Lezen wij trouwens onderweg ook wel uit Gods Woord, buiten onze gewone tijden? Zou het een reden zijn dat we zelf zo weinig met vrucht de Bijbel lezen, omdat er niet altijd de gewilligheid is? Spreken we daarom ook zo weinig met onze naaste over de enige Naam tot zaligheid gegeven?

Ook al wordt uit de profetiën niet terstond alles begrepen, laten we ze blijven lezen. Wat nu nog duister is, zal verstaan worden als we meer licht ontvangen.

De weg van het Woord

De profetiën van Jesaja waren voor deze zoeker een doolhof. Toch werd hij het zoeken niet moe. Dat is de ware eerbied voor het Woord, wanneer wij belijden dat er veel wijsheid in is verborgen, die onze bevattingskracht te boven gaat. Maar wanneer we ootmoedig van de Auteur van de Schrift wijsheid begeren om de Weg van het Woord te gaan, dan zal Hij ons die wijzen.

Deze Moorman las uit Jesaja 53: *Hij is gelijk een schaap ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmelooz is voor dien, die het scheert, also doet Hij Zijn mond niet open. In Zijn vernedering is Zijn oordeel weggenomen; en wie zal Zijn geslacht verhalen? Want Zijn leven wordt van*

Aanbidden
in
Jeruzalem

De weg van Jeruzalem naar

“Wie
zal zijn
geslacht
verhalen?”

de aarde weggenomen.

Het is een heerlijke profetie van het werk van Christus. Het verlossingswerk zal geschieden door de Zoon van God, Die door Zijn dood het leven verwerft. Hij zal Zich als een offer overgeven tot verzoening van de zonden der mensen. Hij zal in de hel afdalen, om ons uit onze diepe val tot in de hemel te verheffen. Mensen worden met God verzoend door het vrijwillige offer van Christus.

Christus is in het oordeel geweest, voor die leren belijden het oordeel verdient te hebben.

Hij is de weg gegaan, van lijden tot heerlijkheid. De hel moest de ladder zijn, waarlangs Christus ten hemel zou opklimmen.

Daarom wordt hier beleden dat door Zijn vernedering het oordeel is weggenomen en na Zijn opstanding de verheerlijking is gevolgd.

De terugweg

Deze weg heeft de kerk net als de Moorman niet terstond verstaan. Allen moeten we door de hand van God stil gezet en levend gemaakt worden.

Wie zal Zijn geslacht verhalen?

Wie zal ooit kunnen verstaan dat de overwinning van Christus zich uitsprekt tot in alle eeuwigheid? Daartoe hebben we de weg van de hemel te betreden.

Filippus deed zijn mond open en heeft verkondigd dat Jezus Christus de Weg, de Waarheid en het Leven is. *En beginnende van diezelfde Schrift, verkondigde hem Jezus.* De Schriftuitlegger heeft daar de tijd voor moeten nemen. Het is een begin

geweest van een lange preek. Er zijn blijkbaar verschillende leerstukken besproken. Onze diepe val in Adam. Het zien op Jezus door het geloof. Daarbij is besproken het openbaar belijden dat Jezus Christus de Zoon van God is. Het ontvangen van het sacrament. De arglistigheid van het hart. Het gebed dat de weg ten hemel is. Het Woord der belofte dat blijft, ook al wordt de uitlegger van het Woord weggenomen.

Ziet u wel dat er niet alleen voor ons, maar voor allen die de O.T. ische geschriften lezen zegen valt te verwachten?

Het is best mogelijk dat de reiziger onderweg nog eens heeft nagelezen wat hij in de tempel te Jeruzalem heeft horen lezen en verklaren. Om dat in gedachten te houden en te overdenken heeft hij zich vertrouwd gemaakt met het reciteren en memoriseren van de Schrift.

En de predikers van het N.T. zullen het zien dat het bestuderen van het O.T. tot zegen zal zijn, wanneer Jezus gepredikt wordt.

Door Gods voorzienigheid brengt de HEERE nog steeds uitleggers bij lezers van het Woord.

Waar het Woord van Christus gepredikt wordt, druppelt immers Zijn bloed.

Alzo zal Hij vele heidenen besprengen, ja, de koningen zullen hun mond over hem toehouden; want die het niet verkondigd was, die zullen het zien, en die het niet gehoord hebben, die zullen het verstaan.

(Jes. 52:15)

Reizen wij met blijdschap op deze weg?

Filippus doopt de kamerling uit Ethiopië

Ter overweging

- Wat kunnen we uit Hand. 8 leren over de wijze van evangelieverkondiging onder Joden en Joden-
genoten?
- Op welke wijze kunt u tot zegen

zijn voor hen die buiten Israël het joodse geloof belijden?

- Zal er altijd een woeste weg blijven tussen het huidige Jeruzalem en Gaza-stad of zijn er in de Schrift beloften van vrede?

Hij
verkondigde
hem
Jezus

VAN DE VOORZITTER

H. Biesma

Jubileum ds Van den Boogert

Als eerste van het zestal jubilerende predikanten vermeldde De Wekker onlangs ds C.J. van den Boogert – niet alleen eerste in de alfabetische volgorde, maar ook wat datum betreft: op 19 okt. 1977 werd hij, toen nog kandidaat, in zijn eerste gemeente ('s Gravendeel) bevestigd als predikant.

Eénviijfde deel van die 25 jaren heeft hij een bijzondere functie gehad: Israël-pre-

dikant, waartoe hij op 15 sep.1995 in Zierikzee bevestigd werd. Het begin daarvan – een preek over Eph. 2,14 e.v. – heeft, zoals uit de toespraak van de Zierikzeese afgevaardigde op de receptie bleek, grote indruk gemaakt.

In jaren van grote politieke onrust heeft hij, samen met zijn vrouw, zich ingezet voor de ‘dienst van de verzoening’, werkzaam in Jerusalem. De kinderen bleven in Nederland, al waren zij gelukkig wel in de gelegenheid het leven en

werken van hun ouders van dichtbij mee te maken.

Vanuit Jerusalem is ds Van den Boogert bijna elk van die vijf jaar een aantal weken in Nederland geweest, om deputaten en kerken te dienen met zijn bijdragen om het inzicht in de relatie kerken-Israël te verdiepen.

In die betrekkelijk korte tijd hebben we mogen merken hoe grondig ds Van den Boogert zich heeft kunnen inwerken in de hele Israël-problematiek en met kennis van zaken kon spreken, met Joden van allerlei slag, en ook naar de kerken toe. Het werd daarom ook heel jammer gevonden dat zijn ‘dienstverband’ met ons niet langer kon duren. Hoewel – nu we in de fase zitten van zoeken hoe het werk kan worden voortgezet, zijn we blij met het feit dat de Generale Synode hem als adviseur inzake de opvolging aan ons deputaatschap heeft toegevoegd.

Daarom waren diverse deputaten graag aanwezig op de receptie die hem en zijn vrouw door de kerk van Zierikzee werd aangeboden. Dit gebeurde in Elburg, waar onze ex-Israëlpredikant nu als geestelijk verzorger mag werken in ‘De Voorde’. En dat hij daar, in betrekkelijk korte tijd, een goede plaats heeft gevonden, bleek wel uit de waarderende woorden van de bestuursvoorzitter.

Van ons als deputaten en ongetwijfeld ook namens alle lezers van dit blad onze hartelijke gelukwensen met de gezegende diensttijd van 25 jaar en met de bede dat de Here hem – en zijn gezin – ook in de toekomst met vrucht werkzaam doet zijn.

En toch niet gedooft...

J.G. Schenau

naar aanleiding van het Joodse Chanoekafeest

Het levenslicht

Ooit kreeg ik van iemand een brochure over de zeven feesten van Israël. De schrijver, Zola Levitt, is een Amerikaanse Jood, die de Here Jezus belijdt als de Messias van Israël. In zijn brochure geeft hij blijk van een interessante visie. Hij vergelijkt de Joodse feestkalender met de ontwikkeling van een zwangerschap.

Een bevriend gynaecoloog rekende hem voor: een zwangerschap tel je vanaf de eerste dag van de laatste menstruatie.

Op de veertiende dag van de eerste maand komt een eitje los. Op diezelfde dag – constateert Levitt – viert Israël met Pesach het begin van het nieuwe leven (Lev.23:5)!

Vervolgens moet snel, binnen 24 uur, bevruchting plaatsvinden. Zo is er de dag na Pesach het feest van de ongezuurde broden, als symbool van de haast waarmee Israël zijn verlossing tegemoet moest gaan (Lev.23:6). Tussen twee en zes dagen daarna komt de innesteling in de baarmoeder tot stand. Binnen diezelfde termijn begint Israël het feest van de eerstelingen (Lev.23:10 e.v.). Dat loopt uit op Pinksteren (Lev.23:15). Pinksteren komt van Pentecost, 'de vijftigste'. Op die dag brengt de Jood de eerste vruchten in de tempel, om vast de hele oogst aan de HERE toe te wijden. Rond de vijftigste dag zijn bij een zwangerschap de trekken te herkennen van een menselijk embryo: belofte van een heel nieuw mensenleven, toe te wijden aan de Schepper.

Zoals er daarna pas weer in de zevende maand van een heel belangrijk feit sprake is, zo moet Israël tot het begin van de

zevende maand wachten op het volgende feest (Lev.23:24): de dag van de bazuin. De bazuin roept allen naar de tempel om zich te verootmoedigen. Levitt ziet een parallel in de ontwikkeling van het gehoor bij een kind: aan het begin van de zevende maand.

Rond de tiende van de zevende maand schijnt een kind zelfstandig zuurstof te kunnen opnemen in het bloed. Op die dag is het de Grote Verzoendag (Lev.23:27) met zijn bloedsymboliek.

En het loopt allemaal uit op het Loofhuttenfeest, op de vijftiende van de zevende (Lev.23:34). Het feest van de levensvatbaarheid van Israël, – zelfs in de woestijn – doordat de HERE het Zijn adem had ingeblazen. Halverwege de zevende maand wordt een kind geacht een verantwoorde mate van levensvatbaarheid te hebben, omdat het dan zelfstandig moet kunnen ademen.

Zoals een kind rijpt om het levenslicht te aanschouwen, zo rijpt zich de Joodse feestkalender naar steeds helderder stralend licht.

Het tempellicht

Het is vanuit zijn gedachtegang logisch, dat Levitt ook het chanoekafeest nog noemt. Dat ziet volgens hem op het eeuwige leven, dat ieder mens beloofd wordt. Het chanoekafeest is in elk geval een echt lichtfeest. Hoewel het niet in Lev.23 wordt genoemd, en in het hele Oude Testament zelfs nergens voorgescreven, viert Israël het chanoekafeest wel al eeuwenlang. De Here Jezus heeft

Het
Chanoeka-
feest is
een
echt
lichtfeest

Het is door
Gods
goedheid
de
heidenen
niet gelukt
het licht
van de
menora
voorgoed
te doven.
En hij
brandt
nog...

*Kinderen bij
de chanoeka-
lamp op de
laatste dag
van het feest*

het meegevierd. Want als in Joh.10:22 'het Vernieuwingsfeest' wordt genoemd, is daarmee het Joodse Chanoeka bedoeld.

Iets over de historische achtergrond. Na de terugkeer uit de ballingschap werd in Jeruzalem de verwoeste tempel herbouwd en de tempeldienst hersteld. Toch gaat het bij Chanoeka niet om die vernieuwing. Na de Perzische koning Cyrus kreeg de Griek Alexander de Grote het in de wereld voor het zeggen. Toen hij in 323 voor Christus stierf, werd zijn rijk verdeeld onder zijn zonen. De invloed van de Griekse cultuur bleef dus. Zo liet de koning van het Syrische deel, Antiochus Epifanes, in de tempel te Jeruzalem een beeld van Zeus, de Griekse oppergod, plaatsen. Hetgeen de rechtgeaarde Joden (de 'chassidiem') natuurlijk een doorn in het oog was. Onder leiding van de gebroeders Makkabi vond een opstand plaats. Judas de Makkabeeër verjoeg de Syrische

legers en trok op 25 Kislew van het jaar 165 voor Christus als overwinnaar de tempelstad binnen. In het apocriefe boek 1 Makkabeeën (4:36-51) valt hierover te lezen.

Eén van de dingen, die Judas deed, was het licht weer laten ontsteken. Het licht op de menorakandelaar, die in het heilige altijd hoorde te branden. Er is aan dit feest een legende verbonden. Er zou namelijk nergens meer gewijde olie zijn geweest om het licht te ontsteken. Eén kruikje werd nog gevonden, voldoende voor één dag. Als door een wonder bleef de kandelaar acht dagen branden, tot er nieuwe, gewijde olie beschikbaar was. Sindsdien viert Israël vanaf 25 Kislew acht dagen lang het chanoekafeest. Het is door Gods goedheid de heidenen niet gelukt het licht van de menora voorgoed te doven. En hij brandt nog...

Zowel in de synagoge als thuis worden op dit feest lichten ontstoken. Elke dag

En toch niet gedooft...

een lichtje meer. Samen met een speciale lamp – de *sjamasj*: ‘dienaar’ -, waarmee de andere worden aangestoken. De menora, of voor dit doel speciaal gemaakte chanoekalamp moet op een zichtbare plaats branden. Bij veel Joodse gezinnen staat hij in de vensterbank. De hele wereld moet weten, dat God het licht van Israël brandend houdt.

De laatste decennia schijnt het chanoekafeest steeds uitbundiger te worden gevierd. Het is natuurlijk zeer de vraag, of de reden daarvoor geestelijk van aard is. De actuele politieke situatie zal een stevig woordje meespreken. In elk geval zoekt men op dit winterfeest in gezinsverband gezelligheid en er worden cadeautjes uitgedeeld.

Het Licht des levens

Nog even terug naar Zola Levitt. Het wordt allemaal nog mooier, als je bedenkt, wanneer de Joodse feestkalender begint. Dat staat nooit helemaal vast maar vaak zo tussen half maart en half april. Dat betekent, dat Chanoeka meestal valt tussen eind november en eind december (dit jaar vanaf 30 november). Vandaar, dat Johannes bij de viering van het Vernieuwingsfeest vermeldt: ‘het was winter’ (Joh.10:22b). Maar het wordt dan wel heel verleidelijk bij de Joodse feestkalender niet alleen te denken aan de geboorte van een kind maar van hét Kind, onze Here Jezus Christus. De parallel van het licht van Chanoeka met de lichtjes van ons Kerstfeest maakt de verleiding alleen maar groter. Levitt valt dan ook voor de verleiding. Zei Jezus niet, dat Hij het Licht der wereld was, en dat wie Hem volgde het licht des levens zou hebben?

Aan het eind zegt Levitt, dat het hem

verbaasd heeft, dat hij zijn brochure onder eigen beheer uit moest geven, omdat er geen uitgever voor te vinden was. Mij verbaast dat veel minder. Zijn visie is even lumineus als dubieus. Al is het alleen maar vanwege het feit, dat de Here Jezus zeer waarschijnlijk niet in december maar in het voorjaar geboren is. En dat de lichtjes van Kerst historisch gezien vooral te danken zijn aan het Romeinse zonnewardfeest. Het valt zelfs niet uit te sluiten, dat via het Europese Jodendom een aantal ‘heidense’ kerstelementen in het Joodse chanoekafeest terecht zijn gekomen.

Zeker vinden we in de Here Jezus ook de vervulling van het Chanoekafeest. Niet direct via de lijn van het licht. De Here Jezus zegt inderdaad, dat Hij het Licht der wereld is (Joh.8:12) maar dat zegt Hij niet op het Chanoekafeest. De vervulling mogen we in eerste instantie zoeken in de lijn van de tempel. Om de herinwijding van de tempel ging het de gebroeders Makkabi immers? De Heiland heeft gezegd: “Meer dan de tempel is hier” (Matt.12:6). Toen Hij stierf aan het kruis, werd hét offer gebracht en werd de tempel overbodig. Omdat Hij ‘vernield’ was, hoeft de tempel nooit meer vernieuwd. Door de uitstorting en inwoning van Zijn Geest mag nu de gemeente een tempel zijn (1 Cor.3:16) en zelfs ieder, die gelooft (1 Cor.6:19).

Intussen zijn we toch ook dankbaar, dat het licht van de menora – als symbool van Israëls voortbestaan – niet is gedooft. Nog ontvangt Israël de tijd om net als Zola Levitt in Jezus van Nazareth de Messias te erkennen. Hij, die meer is dan de tempel. Hij, die het Licht is. Niet uit olie. Zelfs niet uit olie, die niet ophoudt. Hij is Licht uit Licht.

Zei Jezus
niet, dat Hij
het Licht
der wereld
was, en dat
wie Hem
volgde het
licht des
levens zou
hebben?

De Derde tempel

C.J. van den Boogert

Chanoeka

In de eerste week van december, in de joodse maand kisleew, viert Israël Chanoeka, het feest van de herinwijding van de tempel in het jaar 165 v. Chr.

Een duistere periode in de geschiedenis van Israël werd toen afgesloten. De hellenistische koning Antiochus IV Epiphanes wilde het leven in het Midden Oosten een hellenistisch karakter geven. Hij verbood daartoe de joodse religie en liet een beeld van de Griekse god Zeus in de tempel plaatsen. Na een succesvolle opstand van de Maccabeeën vond herinwijding van tempel plaats. Daarvan is de chanoekalamp, de negenarmige kandelaar, het symbool. Zo heeft Chanoeka zich ontwikkeld tot een feest van het licht.

Israël is het feest blijven vieren na de verwoesting van de tempel in 70 n.Chr. Nu vooral gericht op de vervulling van de Messiaanse belofte waarbij aan de herbouw van de tempel een centrale plaats toegekend wordt.

Dit Messiaanse aspect gericht op de tempel, o.a. ontleend aan de woorden uit Maleachi 3:1 'plotseling zal tot zijn tempel komen de Here' staat ook in de kerk centraal bij het Kerstfeest, dat eveneens tot een lichtfeest is uitgegroeid.

In de kerk belijden wij Jezus als de Messias. Lukas beschrijft het plotselinge komen van Hem en vertelt tevens hoe Hij in de tempel gebracht wordt (Luk. 2:21-52). Blijkbaar hebben de Messiaanse verwachting en de tempel iets met elkaar te maken.

Gebed om herbouw van de tempel

Binnen de joodse religie neemt het verlangen naar de herbouw van de tempel blijvend een centrale plaats in. De uitdrukking 'volgend jaar in Jeruzalem', uitgesproken op Grote Verzoendag en bij de viering van het Pascha, wijst reeds in deze richting. Temeer, omdat binnen het Jodendom Jeruzalem niet zonder tempel gedacht kan worden. De verwachting wordt vooral levend gehouden in de liturgische gebeden. In het 'Achttingebed', dat dagelijks gebeden wordt, lezen we in de 17de bede: 'en doe de dienst terugkeren naar het binnenste van uw huis, en de vuuroffers van Israël en hun gebed neem die in liefde welwillend aan'.

Het gebruikte woord 'dienst' is een aanduiding voor de offerdienst in de tempel. 'Offerdienst' is ook na de verwoesting van de tempel een kernwoord binnen de joodse religie gebleven omdat het naast de dienst van het hart, het gebed (Deut. 11:13), en de dienst in het doen van de geboden (Deut. 6:13-18), de centrale uitdrukking voor de relatie van God met zijn volk is gebleven. Nu er geen tempel meer is, zijn alleen gebed en gebod als dienst overgebleven. Toch zal, zo is de stellige verwachting binnen het Jodendom, in de laatste dagen, ook de offerdienst weer hersteld worden. Als dan tevens de Here, naar de woorden van het geciteerde gebed: 'die zijn Inwoning terugbrengt naar Sion' weer in de tempel teruggekeerd zal zijn (vgl. Mal. 3:1), zal in de offerdienst de verbondenheid van God met zijn volk

De Schepper

beval ons

een

verkoren huis

voor zijn

diens op te

richten ...

voor alle

tijden

*Model van
de tempel
t.t.v. Jezus*

opnieuw tot uitdrukking gebracht kunnen worden. Bestaan er goede gronden voor deze verwachting?

Een blijvende opdracht in alle geslachten

De herbouw van de tempel wordt gegrond op de – zowel in de schriftelijke als in de mondelinge openbaring – door God gegeven opdracht aan Mozes op de berg Sinaï. De opdracht

wordt dus zowel in het Oude Testament als in de Talmoed verwoord. Hij behoort tot één van de 613 geboden die door het joodse volk voortdurend moeten worden gedaan. De Middeleeuwse joodse geleerde Maimonides zegt daarover: “De Schepper beval ons een verkoren huis voor zijn dienst op te richten, waar de cultische offers gebracht moeten worden... voor alle tijden”. In het boek Exodus komen we de

De Derde tempel

opdracht tegen in hoofdstuk 25:8. We lezen daar: “En zij zullen Mij een heiligdom maken, en Ik zal in hun midden wonen”.

In de mondelinge overlevering, waarvan de Talmoed de neerslag vormt, wordt gesproken over een ‘funderingssteen’ van waaruit de Here de aarde geschapen heeft. Op deze steen werd het Heilige der heiligen gebouwd. De tempel, daar waar God bij zijn volk woonde, vormde dus de ‘navel der aarde’ (Ezechiël 38:12), en moet deze weer gaan vormen. Daarom heeft elke generatie de opdracht de tempel te herbouwen.

Hierboven schreven we al dat herbouw van de tempel iets met de

met de herbouw van de tempel?

Herbouw is toch een opdracht voor elke generatie? Zeker!

Toch vindt men op grond van joods religieuze rechtsgronden dat voor het huidige tijdsgewricht de herbouw van de tempel nog verboden is. Men baseert dit op 1 Kronieken 22:8 waar staat dat, zolang er nog om Sion gestreden wordt, de tempel niet herbouwd mag worden.

Het model van de derde tempel

Binnen het Jodendom is ook de vorm van de derde tempel inhoud van discussie geweest. Men zou op deze vraag het simpele antwoord verwacht hebben: ‘naar het model van Ezechiël’ (in

Messiasverwachting te maken heeft. Binnen het Jodendom is de vraag aan de orde gesteld of de herbouw vóór of ná de komst van de Messias moet plaatsvinden. De conclusie luidde: vóór de komst van de Messias. Waarom? De komst van de Messias is een belofte van God die Hij Zelf op Zijn tijd zal vervullen. De bouw van de tempel is een gebod. En een gebod moet wanneer ook maar mogelijk uitgevoerd worden. Bij de bouw van de tweede tempel heeft men ook niet gewacht tot de komst van de Messiaanse eeuw. Men is gewoon gaan bouwen en bleef tegelijk uitkijken naar de komst van de Messias.

Maar waarom is men dan, nu een groot deel van de Joden naar het land teruggekeerd is en Jeruzalem in handen van Israël is nog niet begonnen

hoofdstuk 40-43). Toch komt men in de Talmoed tot een andere conclusie. De derde tempel zal gebouwd worden naar het model van de tweede. Het wordt zelfs heel sterk geformuleerd. Israël is voor altijd gebonden aan de details van de tweede tempel.

Waarom trok men deze conclusie? Gewoon omdat men met de beschrijving van Ezechiël niet uit de voeten kan. Men heeft het geestelijke inzicht niet om het te kunnen uitvoeren. Alleen reeds de afmetingen stellen voor raadsels.

Bovendien heeft men reeds bij de bouw van de tweede tempel slechts voor een deel gebruik gemaakt van het model van Ezechiël. Daarnaast diende de tempel van Salomo ten voorbeeld. Doorslaggevend daarbij is volgens I Kronieken 28:19 dat dit ontwerp de

In het
huidige
tijdsgewricht
is de
herbouw van
de tempel
nog verboden
– zolang er
nog om Sion
gestreden
wordt

volledige goedkeuring van de Here had: “Alles staat in een geschrift, ontvangen uit de hand des HEREN, waarin Hij mij onderrichtte aangaande de gehele uitvoering van het ontwerp”. De vraag of er in de toekomst toch nog een keer een tempel naar het model van Ezechiël zal komen, wordt open gelaten. Maar dat zal dan pas plaats kunnen vinden als “de aarde vol zal zijn van de kennis des Heren, zoals de wateren de bodem der zee bedekken” (Jesaja 11 : 9).

Tenslotte

Binnen het Jodendom is de herbouw van de tempel een blijvend gebod. Het behoort tot het vaste verwachtingspatroon en in bepaalde kringen is men reeds druk bezig met het treffen van de voorbereidingen daartoe. Hoe met deze verwachting in het Nieuwe Testament omgegaan wordt, is best een spannende vraag. Een vraag die te ver voert om in het kader van dit artikel te beantwoorden.

Men is reeds
druk bezig
met het
treffen
van de
voorberei-
dingen

In het tempelinstituut in Jeruzalem (www.templeinstitute.org) zijn al veel materialen bijeengebracht om te gebruiken zodra de derde tempel er is, o.a. een gouden kandelaar

Wat heet 'Verlossing'?

H.D. Rietveld

vijfde deel uit de serie: het jodendam als vraag aan de kerk

De
Joodse
toekomst-
verwach-
ting
draagt
veel con-
cretere,
aardse
trekken

De vijfde vraag die Miskotte aan zichzelf als christen en aan de kerk als geloofsge-meenschap van christenen stelt gaat over de feitelijkheid, de reikwijdte en de gel-digheid van de verlossing.

Israël weet zich als de uitverkoren knecht des HEEREN gesteld in een wereld die nog onverlost is, maar de kerk zegt dat zij verlost is en dat iedereen die dat gelooft óók verlost is. Wat houdt deze verlossing dan in? Toch niet de verlossing waarvan de profeten gesproken hebben en waar-naar Israëls verwachting uitgaat.

De verlossing die de kerk predikt blijft ook iets strikt persoonlijks. Het concrete leven in de maatschappij komt niet aan bod.

Wat is er van de verlossing te merken?

Het is inderdaad waar dat we als christen toch eerder aan de verlossing van de ziel denken dan aan de verlossing van de wereld.

Datzelfde geldt bijv. voor het woord “wedergeboorte”. Toch heeft ook Jezus het woord “wedergeboorte” in brede zin bedoeld toen Hij in Matt. 19:28 sprak over Zijn komst op de troon. Het heil heeft kosmische dimensies.

Paulus heeft het ook vaak over de kosmi-sche betekenis van de betekenis van Christus' kruis en opstanding (bijv. Kol. 1:20). Maar dit wordt tegelijk betrokken op de persoonlijke verlossing (bijv. Kol. 1:21).

Hoe komt het dat deze twee aspecten in de loop der eeuwen in de kerk zo uiteen gehaald zijn? Piëtistische en politieke theologie zijn vaak elkaars tegenpolen

geweest. Heeft het er soms mee te maken dat we als niet-Joden van huis uit meer afstand tot God ervaren en we daarom vooral op de persoonlijke kern van ons bestaan ten opzichte van Hem gefixeerd zijn? Prof. Van Ruler heeft daar indertijd eens op gewezen.

Anderzijds heb ik niet de indruk dat het jodendom een nabijere Godservaring kent, globaal (en voorzichtig) gesproken. Wel beleeft men het aardse leven veel concreter en “vanzelfsprekender” op God betrokken. Zo draagt ook de joodse toe-komstverwachting inderdaad veel concretere, aardse trekken. Bezinning in de kerk op de verhouding tussen zowel de per-sonlijke als kosmische strekking van de verlossing in Christus blijft nodig.

Blijft de Joodse vraag wat er nu van die door de kerk zo breed opgevatte verlossing in de wereld te merken is. Bekend is het verhaal van die rabbi, die, toen hem ver-teld werd dat nu de Messias gekomen was, hij uit het raam keek om de proef op de som te nemen en toen uitsprak dat dit niet waar kon zijn omdat de wereld zo te zien nog niet verlost was. Daar hebben we als christenen niet zoveel tegenin te bren-gen.

De kerk als teken van de verlossing

We kunnen wel zeggen – dat deed Miskotte in een ander geschrift óók – dat het nieuwe van het N.T. is, dat het de ver-lossing geconcentreerd ziet in de verzoening (zie opnieuw bijv. in Kol. 1:20,21: God de Vader verzoent door het bloed des kruises alle dingen tot Zichzelf). Dat is het

eigene van Gods initiatief, dat in geen mensenhart – ook niet in een Joods hart – is opgeklommen (1 Kor. 2:9). En nu dit fundament is gelegd, bouwt God daar de tempel van Zijn eeuwige gemeenschap op, met Jood en heiden (Ef. 2:18-22; Op. 20:22). De zichtbaarheid daarvan moet blijken in de kerk als gemeenschap der heiligen. Wat heeft het de Joden te zeggen dat er in de afgelopen eeuwen een wereldwijde gemeenschap van christenen is gekomen, waarin ook Joden, die Jezus als Messias erkennen een eigen plaats innemen? Helaas is die gemeenschap door menselijke zonden verscheurd en de Joden-christenen voelen zich in die kerk vaak niet thuis... De kerk heeft zich bijv. in de gestalte van de Romana groot en breed gemaakt; de Roomse kerk vertegenwoordigt in haar ambten het Godsrijk op aarde, naar eigen zeggen. De reformatorische kerken raakten jammerlijk verdeeld. Wat is nu de kerk in joodse ogen? Hoe kan zo'n kerk duidelijk maken dat zij inderdaad alleen leeft van Gods genade en verlossing in Christus?

Gods verlossing loopt niet volgens menselijke schema's

Een tweede punt dat Miskotte aansnijdt is dat de verlossing zoals de kerk die predikt in geen geval de verlossing is waarvan de profeten gesproken hebben en waar Israëls verwachting naar uitgaat.

Is dat ook zo? De schrijvers van het N.T. doen juist alle moeite om met aanhalingen uit o.a. de profeten aan te tonen dat de vervulling in Christus ligt!

Toch is volgens het N.T. die verlossing door Jezus Christus alleen te zien met de ogen van het door de Heilige Geest gewerkte geloof. God, Die vele malen en op vele wijzen gesproken heeft door de profeten, heeft ten laatste gesproken door de Zoon (Hebr. 1:1). Inderdaad, nu zien

wij nog niet dat Hem alle dingen onderworpen zijn, maar wij zien Jezus, met heerlijkheid en eer gekroond (Hebr. 2:8,9). We hebben hier te maken met het feit dat Gods beloofde verlossing eigenlijk op geen enkel menselijk verwachtingspatroon aansluit; ook niet op een Joods patroon dat door lezing van de profeten gevoed is. Niet alleen voor de Joden, maar ook voor de kerk is het de vraag: hoe verstaan we de profeten als zij in concrete aardse beelden spreken over de terugkeer naar het beloofde land, de overwinning op alle vijanden, de centrale plaats van Jeruzalem, het gericht over de volken, het koningschap van de Messias over de volken. Hoe letterlijk is dit alles te nemen? Zowel de louter letterlijke als de puur vergeestelijkende interpretatie brengen geen sluitende oplossing voor alle vragen, al neigen we in de kerk tegenwoordig meer naar erkenning van het goed recht van een meer Joodse, aardse verwachting. Het is niet te ontkennen dat al in de vroege kerk chilias-tische verwachtingen waren. Uiteindelijk zal toch het hemelse Jeruzalem op aarde neerdalen en wordt deze wereld vernieuwd.

Toch moet het zowel Jood en als christen tot bescheidenheid manen dat wij de profetische verwachtingen niet voldoende concreet kunnen duiden. God geeft Zijn heil nog steeds in de vorm van trapsgewijze vervulde en te vervullen beloften - en daarmee niet naar onze maatstaven en schema's.

Geen boodschap voor de samenleving?

Het volgende aspect waar Miskotte de vinger bij legt is dat de kerk de verlossing tot de ziel beperkt en daardoor elke radicale kritiek op het bestaande in de maatschappij schuwt.

Miskotte zag in de dertiger jaren waarin

Hoe
verstaan
we de
profeten
als zij in
concrete,
aardse
beelden
spreken?

Wat heet 'Verlossing'?

Heeft de kerk een boodschap voor de samenleving?

hij zijn artikel schreef hoe in Duitsland het Jodenvijandige nazidom opkwam en door de christenen omarmd werd. Slechts een kleine groep van "belijdende christenen" kwam daartegen op. Inmiddels kwamen er na de Tweede Wereldoorlog maatschappijkritische theologieën van de hoop en van de revolutie, meestal van marxistische snit.

Uit de kerkgeschiedenis weten we dat er tijden zijn geweest waarin de kerk ongezonder veel invloed had in de staat en dat dit ook het omgekeerde het geval is geweest. Beroemd is de tucht die bisschop Ambrosius van Milaan (4^e eeuw) over de keizer uitoefende: Theodosius moest eerst boete doen wegens onnodig bloedvergieten voordat hij aan het Avondmaal kon worden toegelaten. Zo heeft de Reformatie ook een kritische maatschappelijke functie gehad. Schreef Luther niet rechtstreeks aan de adel van de Duitse Natie over hun plichten? Of denken we aan Kuypers worsteling om christelijke politiek te bedrijven, al was het dan niet door de kerk als instituut, maar door de kerk als organisme

in de maatschappij.

Ook in onze tijd van algehele verwarring is het belangrijk dat de kerk zich over normen en waarden vanuit het Evangelie uitsprekt. En ook over haar houding ten opzichte van het conflict in het Midden Oosten, waar de Joden zich zo nauw bij betrokken weten. Hebben we een heldere visie op het ontstaan/bestaan van de staat Israël? Tot onze (schrale) troost zij opgemerkt, dat de Joden zelf ook geen eenduidige kijk op deze staat hebben. Een ander concreet punt: het is een goede zaak wanneer we als Joden en christenen gezamenlijk opkomen voor Gods schepping (milieu, dood en leven).

Zo komen er in de ontmoeting met het jodendom op ons als christenen vragen af. Vanuit de christelijke hoop die door de genade Gods in ons is mogen we die vragen proberen te beantwoorden. Weest niet hooggevoelende, maar vrees, zo luidt Paulus' vermaan. Dan past ons alleen de bedelaarsgestalte van zondaren die slechts door Woord en Geest kunnen leven.

Commissie van redactie

ds. A. Brons
dr. G.C. den Hertog
ds. H.D. Rietveld
ds. M.W. Vrijhof

Eindredacteur

ds. A. Brons
Zilverschoon 102
8265 HC Kampen
tel.: (038) 33 13 262
e-mail:
a-brons@hetnet.nl

Internetpagina

[www.cgk.nl/israel/
israël.htm](http://www.cgk.nl/israel/israël.htm)

Administratieadres

Landelijk kerkelijk bureau
van de Chr. Geref. Kerken
Vijftien Morgen 1
3901 HA Veenendaal
Postbus 334
3900 AH Veenendaal
tel. (0318) 58 23 50
fax (0318) 58 23 51
e-mail: lkb@cgk.nl

Penningmeester

H. van Braak
't Melkhuis 24
3902 CW Veenendaal
tel.: (0318) 51 54 27
e-mail:
h.h.van.braak@hccnet.nl
Gironummer 365271,
t.n.v. penningmeester
deputaten Kerk & Israël
CGK te Veenendaal

Voor legaten en schenkingen kunt u contact opnemen met de penningmeester; hij geeft ook gaarne informatie over diverse aan te bevelen projecten.